मत्या वा ॥२॥ सदसः प्रान्तेषूच्चत्वं भवति न नाभिमात्रनियमः शाखान्तरात्।
उद्गवंशम् ॥३॥ वंशो मध्यवलः[1] सोऽत्रोद्गायतो भवति तेनोद्गायतम्।
अष्टादशारत्नि ॥४॥ तिर्यक्प्रमाणस्य वक्ष्यमाणत्वात् इदं दैर्घ्यप्रमाणमुच्यते।
एकविंशतिश्चतुर्विंशतिर्वा ॥५॥ अरत्नयः शाखान्तरात्।
नव तिर्यक् ॥६॥ त्रिष्वपि पक्षेषु नवारत्नयस्तिर्यक्प्रमाणं भवंति।
अर्धायामो वा ॥७॥ आयामो दैर्घ्यम् तस्यार्धं समप्रमाणमर्धांशः · यावत्प्रमाणं दीर्घं सदः क्रियते तस्य दैर्घ्यप्रमाणस्यार्धप्रमाणेन तिर्यक्प्रमाणं पृथुत्वप्रमाणं कुर्यादित्यर्थः · तेनाष्टादशारत्निर्दैर्घ्यपक्षे नवारत्नि तिर्यक् एकविंशत्यरत्निपक्षे सार्धदशारत्नि तिर्यक्कम् चतुर्विंशत्यरत्निर्दैर्घ्यपक्षे द्वादशारत्नि तिर्यक्कमिति अथवा सर्वपक्षेषु नवारत्न्येवेति। तत्राष्टादशारत्नि नव तिर्यगिति पक्षे परिशिष्टे सदःसाधनश्लोकः (शुल्व° ७. १४-१५) नवके लक्षणं कुर्यात्त्रीणि कुर्यात्त्रिषु-त्रिषु उत्तमो नवकः पाशः सदसो मानमुच्यते इति। आपस्तम्बः नवारत्नि विस्तारं सप्तविंशतिरुद्गायतमपरिमितं[2] वा यावदृषिभ्यो धिष्ण्येभ्यः प्रासर्पकेभ्य आप्तं मन्येतेत्यपरमिति।

औदुम्बरीं मध्ये ॥८॥ पूर्वनिखातामौदुम्बरीं स्थूणां सदसो मध्ये कुर्यात् · तथा सदः साधनीयम् यथा सा तिर्यक्प्रमाणस्य सदसो मध्ये भवति।

पृष्ठ्यामेके ॥९॥ सदसः उद्गायामस्य मध्ये कुर्वन्ति एके नेति · एके-ग्रहणं पूजार्थम् नियमेनोद्गायामस्य मध्ये पृष्ठ्या कार्या प्रागायामस्य मध्ये चौदुम्बरीति।

इन्द्रस्य ह्रदिरिति (५. २५) मध्यमं ह्रदिरारोप्यापरपूर्वे च ॥१०॥ पूर्वोक्तेन प्रकारेण सदः प्रसाध्य यावदर्थं स्थूणा निखाय पूर्वापरद्वारयोः पृष्ठ्यामुभयतो द्वार्ये च निखायोपरि वंशादि निधाय रज्ज्वाबन्धनेन सर्वतो दृढं कुर्यात् · ततः प्रथमं सदसो दक्षिणे तृतीये भागे मध्यप्रदेशे इन्द्रस्य ह्रदिरिति मन्त्रेणोद्गयं मध्यंप्य वंशानामुपरि निधायापरपूर्वे च द्वे ह्रदिषी आरोपयति तस्य मध्यमह्रदिषोऽपरपार्श्वे पूर्वपार्श्वे चेत्यर्थः।

त्रिवर्गो चोत्तरतः ॥११॥ यादृश एकश्ह्रदिषां त्रिवर्ग उपदिष्टः तादृशा-

---

१) ? °ऊयः B. (ऊवः sec. m.) २) Thus AB. °शतिमु°? but see the same at ६. १३.